

بررسی نقش عوامل فرهنگی بر جلوگیری از فساد اداری در سازمان های دولتی

سید شجاعالدین حسینی راد

کارشناس ارشد حسابداری دانشگاه آزاد اسلامی واحد شمال تهران

چکیده

اقتصادهای باز بیشتر از اقتصادهای بسته است [۲]. فساد اداری از طریق هدایت ناصواب استعدادها و منابع بالقوه و بالنفع انسان به سمت فعالیت های نادرست برای دستیابی به درآمدهای سهل الوصول، زمینه رکود در تمام ابعاد را فراهم می کند. بنابراین مقابله با فساد در عرصه اداری ضرورتی جدی و انکارناپذیر است [۳]. اگر فساد اداری فراگیر شود، نظام اداری بیمار می شود و عملاً کارایی خود را از دست خواهد داد. اگر نظام اداری به سمت فساد روی آورد، رفتارهای فساد گونه به امری عادی برای کارکنان تبدیل می شود و تمام بخش ها در نظام اداری و به خصوص در دولت دچار این معضل می شود. در این صورت مفاسدی از جمله: اختلاس، فرارهای مالیاتی، استفاده از منابع دولتی به نفع خود و پرداخت رشوه برای انجام امور به یک امر عادی تبدیل می شود و اگر شخصی یا سازمانی بخواهد صادقانه به انجام کارهای خود و امور دیگران بپردازد در انجام وظایف خود با مشکل مواجه می شود. نظام اداری ما نیز مدت ها است از بیماری فساد و تخلفات اداری رنج می برد. برای حذف یا کاهش این پدیده شوم در نظام اداری کشور، نیازمند برنامه هایی هستیم تا بدین وسیله به تجزیه و تحلیل مسایل پرداخته و ضمن ارزیابی راه های گوناگون، راهبرد بهینه را انتخاب و به مرحله اجرا درآوریم بدین منظور در تحقیق حاضر مهمترین عوامل فرهنگی اثر گذار بر فساد اداری معرفی و راهکارهای جلوگیری از آن معرفی می شود [۴].

تعریف فساد اداری

اصولاً تعریف قابل قبول همگانی در مورد فساد وجود ندارد. فساد به موازات توسعه دیوانسالاری و در نبود سازوکارهای کارآمد مبارزه با آن به شکل های گوناگونی رخ می نماید. در تمامی تعاریف ارائه شده آنچه مشترک است نوعی هنجارشکنی و تخطی از هنجارهای اخلاقی و قانونی در عملکرد سازمانی مستخدم دولت در ارتباط با اشخاص غیردولتی است و از این روست که فساد و تعریف آن تابعی از هنجارهای مورد قبول در هر جامعه و فرهنگ می شود [۵]. متولیان مقابله با فساد باید نسبت به این پدیده نگاهی حداقل دوسویه داشته باشند؛ قربانی فساد و مرتکب فساد [۶]. در ادامه به تعاریفی چند از فساد اشاره می کنیم. ریشه فساد فعل لاتین (رامپر^۱) به معنای شکستن است، بنابراین در فساد چیزی می شکند با نقض می شود. که آن ممکن است رفتار اخلاقی یا شیوه قانونی و غالباً مقررات اداری باشد [۷]. به هرگونه فعل یا ترک فعل مستخدم دولت که عالمأ و عامداً، با سوء استفاده مستقیم یا غیر مستقیم از جایگاه و موقعیت

تحقیق حاضر با هدف بررسی نقش عوامل فرهنگی بر جلوگیری از فساد اداری در سازمان های دولتی، به بررسی عوامل اثر گذار بر فساد اداری می پردازد و سعی در ارائه راه حل ها و راهکارهای مناسب جهت ریشه کنی فساد اداری دارد. تحقیق حاضر این پرسش را دنبال می کند که بطور کلی چه عواملی فرهنگی بر فساد اداری تاثیر گذارند؟ در این تحقیق از روش کاربردی و توصیفی از نوع پیمایشی استفاده شده است. جامعه آماری آن را کارکنان و کارشناسان پنج سازمان دولتی در سطح تهران که بصورت کاملاً تصادفی انتخاب شدند، تشکیل می دهند. روش نمونه گیری تحقیق، تصادفی ساده و حجم نمونه آن ۱۷۵ نفر از کارکنان می باشد. در این تحقیق صرفاً کارکنانی مد نظر قرار گرفتند که بطور مستقیم با ارباب رجوع در ارتباط باشند. به منظور بررسی عوامل مؤثر بر فساد اداری از پرسشنامه و برای پاسخ گویی به آن از طیف نقطه ای لیکرت استفاده شده است. به منظور تجزیه و تحلیل آماری داده ها و ارائه مدل مفهومی تحقیق، از روش معادلات ساختاری و نرم افزارهای SPSS و لیززل استفاده شد. یافته های آزمون ها نشان می دهد که ابعاد فرهنگ سازمانی یعنی ارتباطات، آموزش و توسعه، کار گروهی، انصاف و انسجام و پاداش بر روی پیشگیری از فساد اداری موثر است.

واژه های کلیدی: عوامل فرهنگی، سازمان، پیشگیری از فساد اداری.

مقدمه

حکومت ها و دولت ها از قرن ها پیش با مشکل سوءاستفاده کارگزاران دولتی روبه رو بوده اند. در متون باستانی نیز اشاره های متعددی به این پدیده شده است، که نشان می دهد، حکومت ها همیشه نگران سوءاستفاده شخصی صاحب منصبان و کارگزاران دولتی از موقعیت و امتیازات شغلی بوده اند. دگرگونی های سیاسی، وجود نهادهای دموکراتیک و آزادی مطبوعات در دو قرن اخیر در کشورهای غربی و سایر نقاط جهان، دولت ها را مجبور کرده است نسبت به اقدامات و عملکرد خود به مردم جوابگو باشند. در نتیجه این تحولات، تخلفات اداری از حساسیت بسیار بالایی برخوردار شده و دولت ها به خاطر حفظ مشروعیت سیاسی ناچارند به این مسأله توجه کنند. جرایمی نظیر اختلاس، ارتشاء و جعل، جرایم جدیدی نیستند و قدمتی به اندازه خود دولت ها دارند [۱]. فساد مسیر رشد اقتصادی را با موانع بسیار مواجه می سازد و بر توسعه اقتصادی اثر منفی دارد. این تأثیر بر

^۱RUMPER